

10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnu mihratsiinu sluzhbu Ukrainy. (2014, August 20). [On the approval of the Regulation on the State Migration Service of Ukraine]. Postanova KМУ № 360. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/360-2014-%D0%BF#n8> [in Ukrainian].

11. Pro zatverdzhennia Poriadku provedennia zakhodiv shchodo zdiisnennia nahliadu ta kontroliu za vykonanniam zakonodavstva v mihratsiinii sferi . (2013, September 4). [On the approval of the Procedure for the implementation of supervision and control over the implementation of legislation in the migration sphere]. Nakaz MVS Ukrainy, Minsotspolityky ta MON Ukrainy № 850/536/1226. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1683-13#n19> [in Ukrainian].

12. Pro spivrobotnytstvo mizh Derzhavnoiu mihratsiinoiu sluzhboiu Ukrainy ta Mizhnarodnym tsentrom rozvytku mihratsiinoi polityky. (2019, September 25) [On cooperation between the State Migration Service of Ukraine and the International Center for the Development of Migration Policy]. Memorandum Retrieved from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/927_002-19#Text [in Ukrainian].

13. Pro skhvalennia Stratehii derzhavnoi mihratsiinoi polityky Ukrainy na period do 2025 roku. (2017, July 12). [On the approval of the State Migration Policy Strategy of Ukraine for the period until 2025]. Rozporiadzhennia KМУ № 482-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/482-2017-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

14. Pro skhvalennia Stratehii intehrovanooho upravlinnia kordonamy na period do 2025 roku. (2019, July 24). [On the approval of the Integrated Border Management Strategy for the period until 2025]. Rozporiadzhennia KМУ № 687-r. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/687-2019-%D1%80?find=1&text=%D0%B2%D0%B7%D0%B0%D1%94%D0%BC#Text> [in Ukrainian].

15. Slovyk ukrainskoi movy: v 11 tt. (1970-1980). Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. Bilodid, I.K. (Ed.). Kyiv, T. 2. 29. [in Ukrainian]

16. Feshchenko, L. O. (2007). Vzaiemodiia orhaniv vnutrishnikh sprav z derzhavnoiu podatkovoiu sluzhboiu u zdiisnenni pravookhoronnoi diialnosti. [Interaction of internal affairs bodies with the state tax service in the implementation of law enforcement activities]. dys... kand. yuryd. nauk: 12.00.07. Kyiv, 217. [in Ukrainian]

Стаття надійшла до редакції: 18.04.2022

УДК 343.232

DOI: 10.36550/2522-9230-2022-12-195-200

Манжул Ірина Вікторівна,
доктор юридичних наук, доцент,
професор СК-4 ННІ ДБ НА СБ України
e-mail: wassa00@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-6507-871X>

ІНСТИТУТ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОСТУПКУ У ЗАКОНОДАВСТВІ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Здійснено аналіз наукових праць з питань розмежування злочину та проступку в законодавстві зарубіжних країн (Франція, Німеччина, Швейцарії, Австрії, Італії, Португалії, Данія, Польща, Республіка Молдова, країнах Балтії, Англії, США, Канада). З'ясовано, що в основу розмежування злочину та проступку у кримінальному праві зарубіжних країн покладено різні критерії: основні із них: матеріальний критерій (тяжкість діяння) у Франції; формальний критерій (розмір покарання) в Австрії та ФРН, у Німеччині в основу такого поділу покладено мінімальний розмір покарання, що може бути призначений за їх вчинення; формальна ознака (вид покарання) у Швейцарії; форма вини у Польщі. Зроблено висновок, що науковцями кримінальний проступок виділяється як особливий вид кримінальних правопорушень, який має відносно невисокий рівень суспільної безпеки, зумовлює більшого застосування принципів гуманізму та іншого, ніж до злочинів, режиму відповідальності. Розглянуто питання про нормативно-правові актами, якими врегульовано кримінальний проступок. Зазначено, що пряма вимога про необхідність визначення проступків у нормах законів існує у праві Швейцарії, Італії, Греції, Іспанії та Португалії. В інших державах склад проступків та стягнення за них встановлюється як у законах, так і підзаконних актах. На авторський погляд врегулювання різнобічних аспектів кримінального проступку і законами, і підзаконними актами є більш доцільним; останні деталізують і конкретизують законодавчі приписи, не виходячи водночас за їх межі. Розглянуто дискусію щодо доцільності прийняття самостійного (окремого) нормативного акта про кримінальний проступок. Звернена увага на аргументацію переваг спрощеного провадження інституту кримінального проступку та його особливості, підстави його виокремлення у кримінальному законодавстві. Розглянуто пропозиції фахівців щодо перейняття такої практики в Україні та її подальше удосконалення.

Ключові слова: кримінальне право, злочин, проступок, гуманізація, законодавство, нормативно-правові акти, зарубіжні країни.

Manzhul I. THE INSTITUTE OF CRIMINAL OFFENSES IN THE LEGISLATION OF FOREIGN COUNTRIES

The analysis of scientific works on the definition of crime and misdemeanor in the legislation of foreign countries (France, Germany, Switzerland, Austria, Italy, Portugal, Denmark, Poland, Republic of Moldova, Baltic countries, England, USA, Canada) was carried out. It was found that different criteria are used to distinguish between a crime and a misdemeanor in the criminal law of foreign countries: the main ones are: the material criterion (seriousness of the act) in France; a formal criterion (the amount of punishment) in Austria and Germany, in Germany this division is based on the minimum amount of punishment that can be imposed for their commission; formal sign (type of punishment) in Switzerland; form of guilt in Poland. It was concluded that scientists single out a criminal misdemeanor as a special type of criminal offense, which has a relatively low level of public safety, leads to a greater application of the principles of humanism and a regime of responsibility other than crimes. The issue of normative legal acts regulating criminal misdemeanors is considered. It is noted that the law of Switzerland, Italy, Greece, Spain and Portugal has a direct requirement to define misdemeanors in the laws. In other states, the composition of misdemeanors and penalties for them are established both in laws and by-laws. In the author's opinion, it is more expedient to regulate the various aspects of a criminal misdemeanor both by laws and by-laws; the latter detail and concretize the legislative prescriptions, without going beyond them at the same time. The debate on the expediency of adopting an independent (separate) normative act on criminal misdemeanor was considered. Attention is drawn to the argumentation of the advantages of the simplified proceedings of the institution of a criminal misdemeanor and its features, the grounds for its isolation in the criminal legislation. The proposals of specialists regarding the adoption of this practice in Ukraine and its further improvement were considered.

Key words: criminal law, crime, misdemeanor, humanization, legislation, normative legal acts, foreign countries.

Постановка проблеми. Актуальність законодавчого досвіду зарубіжних країн щодо впровадження інституту проступку у правовій системі полягає у необхідності гуманізації кримінальної відповідальності; декриміналізації окремих протиправних діянь, які не є особливо тяжкими; зменшенні кількості осіб, до яких застосовуються такі покарання як позбавлення або обмеження свободи та ін. Відповідна практика вже накопичена у багатьох країнах, натомість у нашій державі вона лише починає впроваджуватися. Цим викликаний значний науковий інтерес фахівців, які досліджують різнобічні аспекти інституту кримінального проступку, його позитивні прояви, зокрема такі як переваги спрощеного провадження, економія матеріальних (фінансових) коштів та інші з метою перейняття для удосконалення вітчизняного кримінального законодавства.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Наведена проблематика вивчається такими вченими, як В. Тацій, В. Тютюгін, О. Капліна, Ю. Гродецький, А. Байда (розробка концептуальної моделі відповідальності за кримінальний проступок в Україні), Г. Власовою (межі провадження щодо кримінальних проступків за прикладом зарубіжних країн), Н. Нестор (міжнародно-правові аспекти спрощеного кримінального провадження щодо кримінальних проступків), І. Ковтун, О. Когут (проблеми запровадження у законодавство України інституту кримінального проступку), А. Яценко (зарубіжний досвід законодавчої регламентації заходів кримінально-правового характеру) та іншими. Ними розглядається здебільшого досвід законодавчого регулювання інституту кримінального проступку у Франції, Німеччині, Польщі, Швейцарії, Англії, США, Республіці Білорусь, Республіці Молдова, країнах Балтії, здійснюється порівняння з реальною відповідною практикою в Україні, пропонуються для перейняття його позитивні аспекти.

Метою статті є аналіз наукових праць з проблематики дослідження зарубіжного досвіду кримінального проступку та узагальнення пропозицій щодо удосконалення вітчизняного кримінального права: теорії та практики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи наведену проблематику, науковці, насамперед, звертають увагу на: поділ злочину на види злочинних діянь у зарубіжному кримінальному праві; його розмежування з проступком; поняття кримінального проступку; встановлення суб'єкта юрисдикції, який визначає межі провадження кримінальних проступків; переваги спрощеного провадження з розгляду таких справ та його особливості; обґрунтування необхідності прийняття самостійного окремого законодавчого акта щодо кримінального проступку, інші аспекти інституту кримінального проступку.

Перейдемо до розгляду дослідження наведених питань. Зарубіжне кримінальне законодавство визначає суспільно небезпечне діяння як одну або кілька самостійних категорій, на це вказують більшість науковців, які досліджують ці питання. Ними встановлено, що поняття злочину, як єдиної категорії, містить КК Республіки Азербайджан, КК Республіки Білорусь, КК Республіки Молдова, КК Данії. Їхня увага зосереджена на розгляді класифікації злочинів (їх поділу на певні групи залежно від того чи іншого критерію: форми вини, родового об'єкта, стадії, на якій закінчено злочинну поведінку, наявності предмета злочину, суб'єкта злочину [1, с.93].

Подвійну категоризацію злочинних діянь: злочин і проступок закріплює КК Іспанії (ст. 10), КК Італії (ст. 17), КК Польщі (ст. 7), КК ФРН (§ 12), КК Швейцарії (ст. 9), Пенітенціарний Кодекс Естонії (ст. 3).

На три категорії злочинні діяння поділяються у КК Франції та КК Бельгії. У відповідності до чинного КК Франції (ст. III-I) вони поділяються на: злочини, проступки та порушення. На думку Н. Кузнецової та І. Тяжкової, класифікація злочинних діянь у французькому кримінальному праві на злочини, проступки і порушення має практичне значення. Вона зумовлює систему покарань: кримінальних – для злочинів, виправних – для проступків і «покарань, призначуваних за порушення» – для порушень. Нею визначається можливість притягнення до кримінальної відповідальності при замаху. Замах на злочин

завичай карається, замах на проступок – тільки у випадках, передбачених законом, замах на порушення – ніколи [2].

Чотирьохланкова система категорій злочинів передбачена у КК Узбекистану, Туркменістану і Таджикистану.

В основу розмежування злочину та проступку у кримінальному праві зарубіжних країн покладено різні критерії. Р. Вороша наводить такі основні із них: матеріальний критерій (тяжкість діяння) у Франції; формальний критерій (розмір покарання) в Австрії та ФРН, причому у Німеччині в основу такого поділу покладено мінімальний розмір покарання, що може бути призначений за їх вчинення; формальна ознака (вид покарання) у Швейцарії; форма вини у Польщі [3, с.57].

Аналіз кримінального законодавств зарубіжних країн дозволяє зробити висновок, що лише КК Франції не містить загального визначення поняття злочинного діяння, а у кримінально-правовій доктрині кримінальний проступок, на погляд Г. Федотової, слід тлумачити як будь-яку дію або бездіяльність, скоєну умисно або з необережності, заборонену в суспільстві під загрозою виправного покарання, визначеного кримінальним законом. Провадження проступків впливає на визначення таких аспектів: системи покарання; термінів давності й підслідності кримінальних справ, зняття та погашення судимості; відтермінування покарання; предметної компетенції щодо юрисдикції [4, с. 276, 280]. Цікавим, вказують О. Грекова та А. Зозуля, є те, що замах на злочин у КК ФРН карається завжди, а на проступок – лише у випадках, передбачених законом [5, с. 852]. У Бельгії правопорушення, яке закон карає кримінальним покаранням, утворює злочин; правопорушення, каране згідно із законом виправним покаранням, є проступком; а правопорушення, яке карається згідно із законом поліцейським покаранням, складає поліцейське порушення [6, с.68]. Зауважимо, що у кримінальному праві зарубіжних країн зміст поняття кримінального злочину визначається по-різному, відповідно до особливостей їхніх правових систем.

Аналіз зарубіжного законодавства сприяв констатації науковцями того факту, що кримінальний проступок виділяється як особливий вид кримінальних правопорушень, який має відносно невисокий рівень суспільної безпеки, що зумовлює більшого застосування принципів гуманізму та іншого, ніж до злочинів, режиму відповідальності. Заслугує врахування пропозиція О. Острогляда, який, розглянувши положення кримінальних кодексів деяких країн, прийшов до висновку, що ті законодавчі акти, які містять поділ кримінально-караних дій на злочини та проступки (кримінальні проступки), не акцентують увагу на принципі гуманізму, ті ж акти, які оперують поняттям лише злочину, в своїй більшості, виділяють в окремій статті чи частині статті принцип гуманізму, який пов'язують із призначенням покарання. На його погляд, в аспекті гуманізації кримінальної відповідальності варто більше уваги приділяти не наслідкам вчиненого, а аспекту принципу гуманізму в розумінні також і правової визначеності. Більш гуманним буде підхід розуміння оцінки діянь чітко як злочину і проступку з відповідними наслідками (включаючи можливість звільнення від відповідальності) для особи, яка вчинила таке діяння і для особи, яка постраждала від нього, ніж просто незастосування при призначенні покарання дій, що принижують гідність особи, що також, звичайно, є важливим, якщо це не просто декларація [7, с. 203-204].

Підсумовуючи досвід зарубіжних країн у сфері застосування інституту кримінального проступку, О. Грекова та А. Зозуля зазначають, що проступок є різновидом злочинних діянь, поняття якого активно застосовується у практиці кримінального законодавства, проте там немає адміністративного законодавства, як в Україні [5, с. 853]. Але деяка частина злочинів, вказує авторський колектив монографії «Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві», у Данії складає основу адміністративно-деліктного права; вони визначені у законах про дорожній рух та транспорт, податки, охорону навколишнього природного середовища, державну охорону здоров'я тощо. У жодній із країн «усталеної демократії» немає єдиного нормативного акта, в якому об'єднується склад адміністративних деліктів. Однак більшість держав мають закони змішаного характеру, в яких об'єднують загальні матеріальні положення і процедурні положення про порядок застосування адміністративних стягнень. Такі закони є в Німеччині, Швейцарії, Австрії, Італії та Португалії [6, с. 63-64].

У фаховій літературі звертається увага на особливість встановлення зарубіжним законодавством суб'єкта, який уповноважений визначати межі провадження з кримінальних проступків. Г. Власова, аналізуючи зарубіжний досвід, такими називає: у Франції це Поліцейський трибунал у разі отримання процесуального документа про розгляд дрібного кримінального правопорушення по суті; у Німеччині – одноособово дільничний суддя, в Англії – судді-магістрати [8, с.57]. Розгляд таких справ може здійснюватися у заочному провадженні та у спрощеному порядку.

Дослідивши законодавство окремих європейських країн із спрощеного провадження у справах, Н. Нестор робить такі висновки: 1) його застосуванню передують чітке законодавче виокремлення підстав і процесуальних умов провадження; 2) межі судового провадження у справах про кримінальні проступки зазвичай пов'язані лише із встановленням судом виду і міри покарання, що може бути призначене; 3) у більшості випадків згода обвинуваченого на розгляд справи у порядку спрощеного провадження не вимагається, однак обвинувачений вправі не погодитися з ухваленим судом рішенням і вправі оскаржити його в загальному порядку; 4) розгляд справ про кримінальні проступки характеризується законодавчим обмеженням дії цілої низки принципів кримінального провадження, таких як безпосередність дослідження доказів судом, змагальність сторін, забезпечення права на оскарження процесуальних рішень, дій чи

бездіяльності [9, с. 68].

Науковцями виділяються такі особливості кримінального провадження проступків у зарубіжних країнах:

В Англії заочний порядок провадження з малозначних кримінальних правопорушень прийнятий там, де міркування обвинуваченого щодо економії витрат, пов'язаних із явкою до суду, мають більше значення, ніж загроза піддатися покаранню; а особливості меж провадження з таких категорій справ полягають у тому, що суддями-магістратами все ж таки обирається міра покарання у вигляді тюремного ув'язнення, якщо є підстави вважати, що такий обвинувачений заслуговує на це; таке рішення обов'язково мотивується, принаймні, усно. Тоді як усі інші рішення цього судді, зокрема ті, в яких особа засуджується, але міра покарання менш сувора, є, як правило, невмотивованими [8, с.25-26].

У ФРН особливості кримінального провадження щодо проступків регламентує Кримінально-процесуальний кодекс. Зокрема прокурор має право за згодою уповноваженого на відкриття судового розгляду суду відмовитися від переслідування у провадженні проступків, якщо вина особи, яка скоїла це діяння, є незначною і не існує публічного інтересу в переслідуванні; у відповідності до Закону ФРН «Про третейські суди в громадах» від 13 вересня 1990 р. прокурор має право передати справу до третейського суду, якщо в результаті цього можна очікувати на позасудове рішення, зокрема відшкодування або укладання угоди між особою, яка скоїла діяння, та потерпілим у разі незацікавленості громадськості у пред'явленні цивільного позову; обов'язковим є порушення кримінального переслідування щодо проступків стосовно домашніх і сімейних крадіжок та крадіжок або привласнення малоцінних предметів [4, с. 283].

Вагомою є пропозиція Л. Остапчук та Д. Клочай про рецепціювання у вітчизняне законодавство чинної системи кримінальних покарань за вчинення кримінальних проступків у зарубіжних країнах. В Англії, США, Канаді кримінальний проступок тлумачиться як «злочин сумарного провадження», що означає найменш небезпечну категорію злочинів. Кримінальне законодавство Франції, Польщі, Італії містить, окрім загальної системи кримінальних покарань, ще й підсистеми, систему кримінально-правових заходів; інші заходи кримінально-правового впливу, що існують поряд з основними видами кримінальних покарань і є аналогами додаткових [10, с.119]. Наведений досвід вартий впровадження у кримінальне законодавство України.

У фаховій літературі розглядається також питання, якими нормативно-правовими актами врегульовано кримінальний проступок. С. Комісаров вказує, що пряма вимога про необхідність визначення проступків тільки у нормах законів існує у праві Швейцарії, Італії, Греції, Іспанії та Португалії. В інших державах склад проступків та стягнення за них встановлюється як у законах, так і підзаконних актах. Окрім того, науковець зазначає, що правові системи інших держав (Австрії, Франції, Нідерландів, Іспанії, Греції) характеризуються відмежуванням законодавства про проступки від законодавства щодо злочинів, що виявляється в неможливості застосування до проступків і відносин, які виникають внаслідок їх вчинення, загальних положень кримінальних законів [11, с. 153]. Вважаємо, що врегулювання різнобічних аспектів кримінального проступку і законами, і підзаконними актами є більш доцільним; останні деталізують і конкретизують законодавчі приписи, не виходячи водночас за їх межі.

Зауважимо, що в деяких країнах категорія проступку виокремлюється у межах кримінального права (законодавства), в інших – у спеціальних нормативних актах. Самостійні закони про проступки прийняті у Республіці Сербія (закон «Про проступки» (2007 р.), Республіці Словенія (закон «Про проступки» (2002 р.), у Хорватській Республіці (закон «Про проступки проти публічного порядку та спокою» (1990 р.), у Чеській Республіці «Про проступки» (1990 р.) [12, с.132]. Наведена практика прийняття спеціального законодавства про кримінальні проступки є доречною і має перспективу для перейняття також в інших країнах.

Переваги прийняття самостійного (окремого) нормативного акта про проступки в Україні викладені колективом науковців Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, серед них названі як основні: декриміналізація значної кількості діянь, які з позиції сучасної теорії і практики кримінального права, оцінки їх у суспільстві невинувато визначені злочинами; забезпечення повного і усестороннього захисту основних прав і свобод людини і громадянина, який обвинувачений у здійсненні проступку і до якого застосовуються судові стягнення у порядку спеціальної процедури виробництва зі справ про проступки; створення умов для істотного розвантаження вітчизняної судової системи створення умов для впровадження інституту мирових суддів; забезпечення більш повного, усестороннього і об'єктивного виробництва зі справ про проступки із врахуванням рівня їх безпеки; а також зосередження в адміністративному законодавстві, у тому числі в КУпАП, норми лише так названого управлінського характеру; досягнення значної гуманізації каральної системи держави за рахунок виключення більшої кількості осіб, які притягаються до кримінальної відповідальності; забезпечення певної економії матеріальних (фінансових) ресурсів держави [13, с.55-56].

Окрім того, прийняття окремого самостійного закону призведе до гармонізації законодавства України із законодавством країн Європи [14, с.137], наближення до європейських правових стандартів й більш чіткого розмежування між адміністративною та кримінальною відповідальністю [15, с.237]; повноцінне запровадження інституту кримінальних проступків у правову систему України потребуватиме додаткового вивчення питання оптимальності спрощення кримінального провадження з урахуванням матеріально-правових ознак проступків, а також відповідного досвіду зарубіжних держав [9, с.68].

Однак, фахівцями висловлюються і протилежні погляди щодо прийняття окремого спеціального закону про кримінальні проступки. Для прикладу наведемо висловлювання О. Додурова, який ставив питання: «що заважає внести до чинного КК України зміни, відповідно до яких судимість не виникатиме у разі засудження особи за злочин невеликої тяжкості, а кримінальна відповідальність не наставатиме у разі вчинення замаху на такий злочин? Що перешкоджає переглянути санкції кримінально-правових норм таким чином, щоб вони стали адекватним мірилом суспільної небезпечності злочинів?» [1, с.98].

Отже, аналіз вітчизняної наукової літератури з проблематики дослідження зарубіжного досвіду кримінального проступку свідчить про

активний розгляд дослідниками: поняття злочину та його класифікації в зарубіжних країнах (О. Додуров), у тому числі класифікації злочинних діянь у французькому кримінальному праві (Н. Кузнецова, І. Тяжкова), встановлення матеріального і формального критеріїв у розмежування злочину та проступку (Р.Вороша) та факту, що лише КК Франції не містить загального визначення поняття злочинного діяння (Г. Федотова), зазначення того, що за КК ФРН замах на злочин карається завжди, а на проступок – лише у випадках, передбачених законом (О. Грекова, А. Зозуля). Науковцями актуалізується увага на умовах спрощеного провадження у справах про кримінальні проступки (Н. Нестор), вивченні особливостей кримінального провадження проступків у Великобританії (Г.Власова), гуманізації кримінальної відповідальності в зарубіжному кримінальному праві (О. Острогляд).

Вчені висловлюють слушні пропозиції про реєспіювання у вітчизняне законодавство чинної системи кримінальних покарань у зарубіжних країнах (Л. Остапчук, Д. Клочай), перейняття та впровадження спеціального самостійного законодавства про кримінальні проступки, їх врегулювання як законами, так і підзаконними актами (С. Комісаров, В.Борисов, В.Тютюгін, Л.Демидова, І.Черниченко). Наведену пропозицію щодо кримінального проступку повністю підтримуємо, виходячи з таких його основних ознак, як малозначність діяння та невисокий рівень суспільної безпеки, спрощене провадження та необхідністю застосування принципу гуманізму в кримінальному праві та загальної гуманізації правової системи. Прийняття окремого відповідного самостійного закону буде сприяти гармонізації законодавства України із законодавством країн Європи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Додуров О.О. Поняття злочину, класифікація злочину. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2013. № 1(1). С.84-102.
2. Кузнецова Н.Ф., Тяжкова І.М. Курс кримінального права в 5-ти томах. Том І. Загальна частина. Вчення про злочин. 2002. URL: <http://yport.inf.ua/kurs-ugolovno-go-prava-pyati-tomah-tom-obschaya.html>
3. Вороша Р.В. Кримінальне право України. Загальна частина. Навч. посіб.2-ге вид. перероб. та доповн. Станом на вересень 2011р. К.: Центр учбової літератури, 2012. 320 с.
4. Федотова Г.В.Правове регулювання інституту кримінального проступку у Франції, Німеччині та Великобританії. *Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ*. 2015. №4 (97). С.275-289.
5. Грекова О.О., Зозуля А.О. Проблема класифікації проступлень в уголовном кодексе Украины. *«Young Scientist»*. № 11 (51). November, 2017. С. 851-855.
6. Кримінальний проступок у доктрині та законодавстві: монографія / авт. кол.: В.О. Туляков, Г.П. Пімонов, Н. І. Мітріцан [та ін.]; за заг. ред. В.О. Тулякова. Одеса: Юридична література, 2012. 424 с.
7. Острогляд О.В. Проступок: порівняльний аналіз кримінального законодавства окремих країн в аспекті гуманізації. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького*: Журнал. Серія Право. №2(14), 2016. С.199-205.
8. Власова Г.П. Межі провадження щодо кримінальних проступків за прикладом зарубіжних країн. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2015. №1. С.24-27.
9. Нестор Н.В. Спрощене кримінальне провадження щодо кримінальних проступків: вітчизняний та міжнародно-правовий аспекти. *Вісник кримінального судочинства*. 2017. № 1. С.64-70.
10. Остапчук Л. Клочай Д. Кримінально-правові наслідки вчинення кримінальних проступків. *JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ*. 2020. С.118-128.
11. Комісаров С.А. Зарубіжний досвід визначення проступків проти публічного порядку. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського*. Серія: юридичні науки. Том 30 (69). № 5. 2019. С.151-156.
12. Борисов В.І., Тютюгін В.І., Демидова Л.М. Кримінальний проступок: концептуальні засади запровадження до національного законодавства. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2016. № 2(7). С.129-142.
13. Тацій В.Я., Тютюгін В.И., Каплина О.В., Байда А.А. Ответственность за проступок: концептуальная модель. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2014. № 1(2). С.48-85.б
14. Черниченко І.В. Спрощене провадження щодо кримінальних проступків: актуальні питання. Міжнародні стандарти справедливого правосуддя та їх імплементація в українське законодавство: *Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, Київський національний університет імені Тараса Шевченка* (17 грудня 2018 р., м. Київ). К.: Алерта, 2018. 304 с.

15. Ковтун І.В. Проблеми запровадження у законодавство України інституту кримінального проступку. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2014. №2. С.230-240.

REFERENCES:

1. Dodurov, O.O. (2013). Poniattia zlochynu, klasyfikatsiia zlochynu. [Concept of crime, classification of crime]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnogo prava Ukrainy*. № 1(1). 84-102. [in Ukrainian]
2. Kuznietsova, N.F., & Tiazhkova, I.M. (2002). Kurs kryminalnogo prava v 5-ty tomakh. Tom I. Zahalna chastyna. Vchennia pro zlochyn. Retrieved from: <http://yport.inf.ua/kurs-ugolovno-go-prava-pyati-tomah-tom-obschaya.html> [in Ukrainian]
3. Vorosha, R.V. (2012). Kryminalne pravo Ukrainy. Zahalna chastyna. [Criminal law of Ukraine. General part]. Navch. posib.2-he vyd. pererob. ta dopovn. Stanom na veresen. Tsentr uchbovoi literatury, 320. [in Ukrainian]
4. Fedotova, H.V. (2015). Pravove rehuliuвання instytutu kryminalnogo prostupku u Frantsii, Nimechchyni ta Velykobrytanii. [Legal regulation of the institution of criminal misdemeanor in France, Germany and Great Britain]. *Naukovyi visnyk Natsionalnoi akademii vnutrishnikh sprav*. №4 (97). 275-289. [in Ukrainian]
5. Grekova, O.O., & Zozulya A.O. (2017) Problema klassifikatsii prestupleniy v ugolovnom kodekse Ukrainyi. [The problem of classification of crimes in the criminal code of Ukraine]. «*Young Scientist*». № 11 (51). November. 851-855. [in English]
6. Tuliakov, V.O. (Ed.), & Pimonov, H.P., & Mitritsan, N.I., ta in.. (2012). Kryminalnyi prostupok u doktryni ta zakonodavstvi. [Criminal Misconduct in Doctrine and Law]. Monohrafiia. Odesa: Yurydychna literatura. 424. [in Ukrainian]
7. Ostrohiad, O.V. (2016). Prostupok: porivnialnyi analiz kryminalnogo zakonodavstva okremykh krain v aspekti humanizatsii. [Misdemeanor: a comparative analysis of the criminal legislation of individual countries in the aspect of humanization]. *Naukovo-informatsiinyi visnyk Ivano-Frankivskoho universytetu prava imeni Korolia Danyla Halyt'skoho: Zhurnal. Serii Pravo*. №2(14). 199-205. [in Ukrainian]
8. Vlasova, H.P. (2015). Mezhi provadzhennia shchodo kryminalnykh prostupkiv za prykladom zarubizhnykh krain. [Limits of criminal proceedings based on the example of foreign countries]. *Pivdenoukraiynskiy pravnychyi chasopys*. №1. 24-27. [in Ukrainian]
9. Nestor, N.V. (2017). Sproshchene kryminalne provadzhennia shchodo kryminalnykh prostupkiv: vitchyzniani ta mizhnarodno-pravovi aspekty. [Simplified criminal proceedings for criminal misdemeanors: domestic and international legal aspects]. *Visnyk kryminalnogo sudochynstva*. № 1. 64-70. [in Ukrainian]
10. Ostapchuk, L. & Klochai D. (2020). Kryminalno-pravovi naslidky vchynennia kryminalnykh prostupkiv [Criminal legal consequences of committing criminal misdemeanors]. *JURNALUL JURIDIC NAȚIONAL: TEORIE ȘI PRACTICĂ*. 118-128. [in Moldavian]
11. Komissarov, S.A. (2019). Zarubizhnyi dosvid vyznachennia prostupkiv proty publicnogo poriadku. [Foreign experience in determining offenses against public order]. *Vcheni zapysky TNU imeni V.I. Vernadskoho. Serii: yurydychni nauky*. Tom 30 (69). № 5. 151-156. [in Ukrainian]
12. Borysov, V.I., & Tiutiuhin, V.I., & Demydova L.M. Kryminalnyi prostupok: kontseptualni zasady zaprovadzhennia do natsionalnogo zakonodavstva. [Criminal misdemeanor: conceptual basis of introduction into national legislation]. *Visnyk Asotsiatsii kryminalnogo prava Ukrainy*. 2016. № 2(7). 129-142. [in Ukrainian]
13. Tatsiy, V.Ya., & Tyutyugin, V.I., & Kaplina, O.V., & Bayda, A.A. (2014). Otvetstvennost za prostupok: kontseptualnaya model. [Responsibility for misconduct: a conceptual model]. *Visnik Asotsiatsiyi kryminalnogo prava UkraYini*. 2014. № 1(2). 48-85. [in Ukrainian]
14. Chernychenko, I. V. (2018). Sproshchene provadzhennia shchodo kryminalnykh prostupkiv: aktualni pytannia. Mizhnarodni standarty spravedlyvoho pravosudiva ta yikh implementatsiia v ukrainske zakonodavstvo. [Simplified proceedings for criminal misdemeanors: current issues. International standards of fair justice and their implementation in Ukrainian legislation]. *Materialy mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka (17 hrudnia 2018 r. m. Kyiv)*. Alerta, 304. [in Ukrainian]
15. Kovtun, I.V. (2014). Problemy zaprovadzhennia u zakonodavstvo Ukrainy instytutu kryminalnogo prostupku. [Problems of introducing the institution of criminal misdemeanor into the legislation of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. №2. 230-240.

Стаття надійшла до редакції: 18.04.2022